Miloš Lichner SJ

Lev Veľký a jeho Tomus ad Flavianum

Preklad a analýza textu

Lev Veľký a jeho Tomus ad Flavianum

Preklad a analýza textu

Dobrá kniha
Trnava 2014

© ThLic. Miloš Lichner SJ, D.Th., 2014
© Teologická fakulta Trnavskej univerzity, 2014

Teologická fakulta Trnavskej univerzity
Kostolná 1, P. O. Box 173
814 99 Bratislava
tel.: 02/54 43 32 37, 54 43 32 62, 54 43 06 19
http//www.tftu.sk

Vedeckí recenzenti:
prof. ThDr. Anton Adam, PhD.
doc. PhDr. Jozef Kyselica SJ, PhD.

Prvé vydanie

ISBN 978–80–7141–859–7

Obsah

Lev Veľký a jeho *Tomus ad Flavianum* 5

List Leva Veľkého *Tomus ad Flavianum* 45

Skratky 77

Bibliografia 79

List Leva Veľkého
Tomus ad Flavianum

Kapitola 1

Lectis dilectionis tuae[70] litteris, quas miramur fuisse tam seras, et gestorum episcopalium ordine recensito tandem quid apud vos scandali contra integritatem fidei exortum fuisset, agnovimus et quae prius videbantur occulta, nunc nobis reserata patuerunt.[71]

Prečítali sme si tvoj list, ktorý vyjadril tvoju lásku. Zadivili sme sa, že sme tento list dostali tak neskoro. Prečítali sme si tiež uznesenie biskupov, a tak sme si mohli s bolesťou uvedomiť, k akému pohoršeniu, ktoré je proti integrite pravej viery, medzi vami vlastne došlo. To, čo sa nám skôr javilo ako temné, je nám teraz celkom zrejmé.

---

[70] Toto vyjadrenie môžeme chápať ako titul odosielateľa, podobne ako: „excellentia“, „magnificentia“. Vyjadrenie „dilectionis tuae“ možno preložiť aj ako „list od tvojej milej osoby“.

[71] Mnohé biblické citácie, ktoré používal Lev Veľký, sa odlišovali od dnešného prekladu Svätého písma. Z tohto dôvodu uvádzame v poznámkovom aparáte súčasné odlišné čítanie veršov Svätého písma.

Quibus Eutyches, qui presbyterii nomine honorabilis videbatur, multum inprudens et nimis inperitus ostenditur, ut etiam de ipso dictum sit a propheta: „noluit intellegere ut bene ageret; iniquitatem meditatus est in cubili suo.“[72] Quid autem iniquius quam impia sapere et sapientioribus doctoribusque non cedere? Sed in hanc insipientiam cadunt qui cum ad cognoscendam veritatem aliquo inpediuntur obscuro, non ad propheticas voces, non ad apostolicas litteras nec ad evangelicas auctoritates, sed ad semet ipsos recurrunt et ideo magistri erroris existunt, quia veritatis discipuli non fuerunt.

Eutyches, ktorý sa ako presbyter javil byť človekom hodným cti, sa ukazuje, že je niekým veľmi neopatrným a príliš nevzdelaným, takže sa na neho môžu vzťahovať slová proroka: „Prestal konať rozumne a múdro. Vymýšľa si na svojom lôžku ničomnosti.“ Veď čo môže byť horšie, ako zmýšľať bezbožne a nepoddať sa tým, ktorí sú múdrejší a učenejší? Do tejto nerozumnosti upadajú tí, ktorí pri poznávaní pravdy narazia na nejakú prekážku a neutiekajú sa pri tomto ku svedectvu prorokov ani k apoštolským listom, ani k autorite evanjelia, ale stavajú iba na sebe samých, a tak sa stávajú majstrami bludu, pretože neboli učeníkmi pravdy.

[72] Ž 36,4-5: „Prestal už myslieť rozvážne a robiť dobre. Na svojom lôžku premýšľa o neprávosti.“

Quam enim eruditionem de sacris novi et veteris testamenti paginis adquisivit qui ne ipsius quidem symboli initia conprehendit et quod per totum mundum omnium regenerandorum voce depromitur, istius adhuc senis corde non capitur?

Aké znalosti o knihách Starého a Nového zákona mohol nadobudnúť ten, kto nie je schopný pochopiť ani základné pravdy Apoštolského vyznania viery? Veď takýto človek nie je schopný pochopiť svojím doterajším starým srdcom to, čo po celom svete zaznieva kvôli obnove všetkých.

Kapitola 2

Nesciens igitur quid deberet de verbi dei incarnatione sentire, nec volens ad promerendum lumen intellegentiae in sanctarum scripturarum latitudine laborare illam saltem communem et indiscretam confessionem sollicito recepisset auditu, qua fidelium universitas profitetur credere se in deum patrem omnipotentem et in Iesum Christum filium eius unicum, dominum nostrum, qui natus est de spiritu

Keďže teda (*Eutyches*) nevedel, ako by mal zmýšľať o vtelení Slova Božieho, a keďže si nechcel obstarať svetlo porozumenia obšírnym štúdiom svätých Písem, mal teda aspoň pozorne počúvať spoločné a jednomyseľné vyhlásenie, ktorým všetci veriaci vyznávajú vieru v Boha Otca všemohúceho, v Ježiša Krista, jeho jediného Syna, nášho Pána, ktorý sa narodil z Ducha Svätého a z Márie Panny. Tieto tri

sancto et Maria virgine, quibus tribus sententiis omnium fere haereticorum machinae destruuntur.

Cum enim deus et omnipotens et pater creditur, consempiternus eidem filius demonstratur, in nullo a patre differens, quia de deo deus, de omnipotente omnipotens, de aeterno natus est coaeternus, non posterior tempore, non inferior potestate, non dissimilis gloria, non divisus essentia. Idem veto sempiterni genitoris unigenitus sempiternus natus est de spiritu sancto et Maria virgine, quae nativitas temporalis illi nativitati divinae et sempiternae nihil minuit, nihil contulit, sed totam se reparando homini, qui erat deceptus, inpendit, ut et mortem vinceret et

pravdy spravidla postačujú na to, aby zničili všetky myšlienkové konštrukcie, ktoré vytvorili heretici.

Keď sa verí v Boha Otca všemohúceho, ukazuje sa tým na súvečného Syna, ktorý sa od Otca nijako neodlišuje, pretože je Bohom z Boha, všemohúcim zo všemohúceho, z večného zrodený ako súvečný, nie nasledujúci v čase, nie podriadený v moci, nie odlišný v sláve a nie odlišný svojím bytím. Tak teda tento naozaj jednorodený večný Syn večného Otca sa narodil z Ducha Svätého a z Márie Panny, pričom toto narodenie v čase nijako nezmenšuje to božské a večné zrodenie, ani mu nič nepridáva, pretože bolo celé zamerané na nápravu podvedeného človeka, aby

diabolum, qui mortis habebat imperium[73], sua virtute destrueret.

Non enim superare possemus peccati et mortis auctorem[74], nisi naturam nostram iile susciperet et suam faceret quem nec peccatum contaminare nec mors potuit detinere. Conceptus quippe est de spiritu sancto intra uterum virginis matris, quae illum ita salva virginitate edidit quemadmodum salva virginitate concepit. Sed si de hoc Christianae fidei fonte purissimo sincerum intel-

tak Syn premohol a svojou mocou zničil smrť a diabla, ktorý mal nad smrťou moc. Nemohli by sme totiž zvíťaziť nad pôvodcom hriechu a smrti, keby na seba nezobral a neprijal našu prirodzenosť ten, ktorého hriech nemôže poškvrniť a nad ktorým nemôže mať smrť moc. Bol počatý Duchom Svätým v lone panenskej Matky, ktorá ho počala ako panna a ktorá ostala pannou, aj keď ho porodila. Ak [Eutyches] nebol schopný načerpať z tohto prečistého prameňa kres-

---

[73] Hebr. 2,14: „...aby smrťou zničil toho, ktorý vládol smrťou, čiže diabla."

[74] Podľa cirkevného učenia vstúpila smrť do tohto sveta ako následok hriechu. Viacerí východní cirkevní otcovia zastávali názor, že Boh stvoril Adama nesmrteľného a ten stratil nesmrteľnosť svojou neposlušnosťou (porov. BROWN, P.: *Tělo a společnost : Muži, ženy a sexuální odříkaní v raném křesťanství.* Brno : CDK, 2000). V latinskej teológii sú smrť, utrpenie a choroba skutočnými následkami, ale aj symbolmi prvotného hriechu, ktorý sa z Adama, prvého otca, prenáša na všetkých Adamových potomkov. Dôležité sú biblické citácie Rim 5,12 a 1 Kor 15,21.

lectum haurire non poterat, quia splendorem perspicuae veritatis obcaecatione sibi propria tenebrarat, doctrinae se evangelicae subdidisset et dicente Matthaeo *liber generationis Iesu Christi filii David filii Habraham*[75], apostolicae quoque praedicationis expetisset instructum et legens in epistula ad Romanos *Paulus servus Christi Iesu vocatus apostolus segregatus in evangelium dei quod ante promiserat per prophetas suos in scripturis sanctis de filio suo, qui factus est ei ex semine David secundum carnem*[76] ad propheticas paginas piam sollicitudinem contulisset et inveniens promissionem

ťanskej viery správne porozumenie pravdy, pretože jeho vlastná zaslepenosť pred ním zatemnila jas takej zrejmej pravdy, mal sa podriadiť učeniu evanjelia a tomu, čo je v Matúšovom evanjeliu: „Kniha rodu Ježiša Krista, syna Dávidovho, syna Abrahámovho.“ Mohol sa tiež dať poučiť apoštolským kázaním a čítať v Liste Rimanom: „Pavol, služobník Ježiša Krista, povolaný za apoštola, vyvolený k zvestovaniu Božieho evanjelia, ktoré Boh ústami svojich prorokov vopred zasľúbil vo svätých Písmach, evanjeliách o jeho Synovi, ktorý podľa tela pochádzal z rodu Dávidovho.“ Mal obrátiť svojou zbožnosťou

[75] Mt 1,1: „Rodokmeň Ježiša Krista, syna Dávidovho, syna Abrahámovho.“

[76] Rim 1,1-3: „Pavol, služobník Ježiša Krista, povolaný za apoštola, vybraný hlásať Božie evanjelium, ktoré Boh vopred prisľúbil vo svätých Písmach a skrze svojich prorokov o svojom Synovi, ktorý podľa tela pochádza z Dávidovho rodu.“

dei ad Habraham dicentis *in semine tuo benedicentur omnes gentes*[77], ne de huius seminis proprietate dubitaret, secutus fuisset apostolum dicentem *Habrabae dictae sunt promissiones et semini eius. Non dicit: et seminibus, quasi in multis sed quasi in uno: et semini tuo, quod est Christus*;[78] Esaiae quoque praedicationem interiore adprehendisset auditu dicentis *ecce virgo in utero accipiet et pariet filium et vocabunt nomen eius Emmanuhel, quod est interpretatum nobiscum deus*[79] eiusdemque prophetae fideliter verba legisset *puer natus est nobis, filius da-*

pozornosť voči prísľubu, ktorý Boh dal Abrahámovi a ktorý znie: „V tebe budú požehnané všetky národy." Aby nepochyboval o vlastnostiach tohto rodu, mal venovať pozornosť tomu, čo hovorí apoštol: „Sľub bol daný Abrahámovi a jeho potomkovi. Nehovorí: ‚a tvojim potomkom', akoby boli mnohí, ale ako jednému: tvojmu potomkovi, a tým je Kristus." Mal tiež vnútorným sluchom porozumieť Izaiášovmu proroctvu, ktoré hovorí: „Hľa, panna počne v lone a porodí syna a dá mu meno Emanuel, čo znamená Boh s nami." Mal tiež verne čítať slová toho istého

---

77 Gn 22,18: „...v tvojom potomstve budú požehnané všetky národy..."

78 Gal 3,16: „Prisľúbenia boli dané Abrahámovi a jeho potomstvu. Nehovorí: ‚A potomkom', akoby šlo o mnohých, ale o jedného: ‚A tvojmu potomstvu', a ním je Kristus."

79 Mt 1,23: „Hľa, panna počne a porodí syna a dá mu meno Emanuel, čo v preklade znamená Boh s nami." Prvá časť verša je prevzatá z Iz 7,14.

tus est nobis, cuius potestas super humeros eius, et vocabunt nomen eius magni consilii angelus, deus fortis, princeps pacis, pater futuri saeculi[80], nec frustratorie loquens ita verbum diceret carnem factum, ut editus utero virginis Christus haberet formam hominis et non haberet materni corporis veritatem.

proroka: „Pretože sa nám narodilo dieťa, syn nám je daný, na jeho ramenách spočinie vláda a bude mu dané meno: Veľkolepý posol pokoja, silný Boh, Knieža pokoja, Otec budúceho veku.“ Potom by Eutyches iste zbytočne nehovoril o tom, že Slovo sa stalo telom takým spôsobom, že Kristus narodený z Panny mal iba formu človeka, ale nemal naozajstné telo ako jeho Matka.

An forte ideo putavit dominum Iesum Christum non nostrae esse naturae, quia missus ad beatam Mariam angelus ait: *spiritus sanctus superveniet in te et virtus altissimi obumbrabit tibi ideoque quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius*

Mohol hádam Eutyches dôjsť k názoru, že náš Pán Ježiš Kristus nemá našu prirodzenosť, na základe toho, čo povedal anjel poslaný ku blahoslavenej Márii: „Zostúpi na teba Duch Svätý a moc Najvyššieho ťa zatieni; preto aj tvoje dieťa

[80] Iz 9,5: „Lebo chlapček sa nám narodil, daný nám je syn, na jeho pleci bude kniežatstvo a bude nazvaný: zázračný Radca, mocný Boh, večný Otec, Knieža pokoja.“

dei[81], ut quia conceptus virginis[82] divini fuit operis, non de natura concipientis fuerit caro concepti? sed non ita intellegenda est illa generatio singulariter mirabilis et mirabiliter singularis, ut per novitatem creationis proprietas remota sit generis. Fecunditatem virginis spiritus sanctus dedit, veritas autem corporis sumpta de corpore est, et aedificante sibi sapientia domum[83] *verbum caro factum est et habitavit in nobis*[84], hoc est in ea carne quam sumpsit ex homine et quam spiritu vitae rationalis animavit.

bude sväté a bude nazvané Synom Božím", ako keby počaté telo nebolo z prirodzenosti počínajúcej[85] ženy, keď panenské počatie bolo dielom Božím? Lež toto jedinečné zázračné narodenie sa nemá tak chápať, ako keby touto novosťou stvorenia bola odstránená podstatná vlastnosť (ľudského) zrodu: Panne dal síce plodnosť Duch Svätý, ale skutočné telo bolo vzaté z tela (matky). Múdrosť si teda vybudovala príbytok a „Slovo sa telom stalo a prebývalo medzi nami", to znamená: v tom tele, ktoré prijala z človeka a ktoré oživoval duch rozumovej duše.

---

81 Lk 1,35: „Duch Svätý zostúpi na teba a moc Najvyššieho ťa zatieni. A preto aj dieťa bude sa volať svätým, bude to Boží Syn."

82 Vyjadrenie „conceptus virginis" je subjektový genitív „panna počala", preto ho prekladáme ako „panenské počatie".

83 Porov. Prís 9,1: „Múdrosť si postavila dom."

84 Jn 1,14: „A Slovo sa telom stalo a prebývalo medzi nami."

85 Počínajúcej v zmysle počatia.

Kapitola 3

Salva igitur proprietate utriusque naturae et in unam coeunte[86] personam suscepta est a maiestate humilitas, a virtute infirmitas, ab aeternitate mortalitas,[87] et ad resolvendum conditionis nostrae debitum natura inviolabilis naturae est unita passibili, ut quod nostris remediis con-

Pri zachovaní vlastností oboch prirodzeností, ktoré sa zbiehajú v jednej osobe, vznešenosť vzala na seba poníženosť, sila slabosť, večnosť smrteľnosť. A na splatenie dlhu, ktorý nás ťažil, spojila sa neporušiteľná prirodzenosť s tou, ktorá môže trpieť, aby podľa požiadaviek našej záchrany bol

---

[86] Porov. AUGUSTÍN: *Io. eu. tr.* 19,15, *CCL* 36, s. 199: „Sed ipse est filius hominis, qui et filius Dei. Haerendo enim ad unitatem personae filius hominis filio Dei, facta est una persona, eademque filius Dei, quae et filius hominis. Quid autem propter quid habeat, dignoscendum est. Filius hominis habet animam, habet corpus. Filius dei, quod est uerbum Dei, habet hominem, tamquam anima corpus. Sicut anima habens corpus, non facit duas personas, sed unum hominem; sic uerbum habens hominem, non facit duas personas, sed unum Christum. Quid est homo? Anima rationalis habens corpus. Quid est Christus? Verbum Dei habens hominem."

[87] Môžeme predpokladať, že Prosper použil pri príprave diela niektoré zo starších uchovaných Levových homílií, pretože v 21. homílii z kázní Leva Veľkého nachádzame identický slovník: „Salva igitur proprietate utriusque substantiae, et in unam coeunte personam, suscipitur a maiestate humilitas, a virtute infirmitas ab aeternitate mortalitas" (s. 21, 2, *PL* 54, 192).

gruebat, *unus atque idem mediator dei et hominum homo Christus Iesus*[88] et mori posset ex uno et mori non posset ex altero.

In integra ergo veri hominis perfectaque natura verus natus est deus, totus in suis, totus in nostris. Nostra autem dicimus quae in nobis ab initio creator condidit et quae reparanda suscepit; nam illa quae deceptor intulit et homo deceptus admisit, nullum habuerunt in salvatore vestigium. Nec quia communionem humanarum subiit infirmitatum, ideo nostrorum fuit particeps delictorum.[89] Adsumpsit formam

jeden a ten istý prostredník medzi Bohom a ľuďmi, človek Ježiš Kristus, podľa jednej prirodzenosti mohol zomrieť a zasa podľa druhej zomrieť nemohol.

V úplnej a dokonalej prirodzenosti pravého človeka sa teda narodil pravý Boh, celý v tom, čo je jeho, a celý v tom, čo je naše. „Naším" nazývame to, čo do nás od počiatku vložil Stvoriteľ a čo vzal na seba, aby to napravil. Lebo z toho, čo vniesol zvodca a čo oklamaný človek prijal, nebolo v Spasiteľovi ani stopy. A preto, hoci vzal na seba slabosť človeka, na našich hriechoch nemal nijakú účasť. Vzal si prirodzenosť

---

88 1 Tim 2,5: „Lebo jeden je Boh a jeden prostredník medzi Bohom a ľuďmi – človek Kristus Ježiš."

89 Levova pripomienka o slabosti človeka (*infirmitas*) nám pripomína augustínovské dedičstvo. Podľa Augustína odstraňuje krst kompletne a radikálne všetky hriechy: u detí je to dedičný hriech a u dospelých dedičný hriech a ostatné osobné hriechy (*nupt. et conc.* 1,36, *CSEL* 42, s. 248). Ostáva však „duchovná slabosť" – *infirmitas,* a tak hoci sme

servi[90] sine sorde peccati, humana augens, divina non minuens, quia exinanitio illa qua se invisibilis visibilem praebuit et creator ac dominus omnium rerum unus voluit esse mortalium, inclinatio fuit miserationis, non defectio potestatis.

Proinde qui manens in forma dei fecit hominem, in forma servi factus est

sluhu, ale bez špiny hriechu. Ľudské povzniesol, no nezmenšil božské. Lebo keď sa zriekol seba tým, že sa neviditeľný dal vidieť, a Stvoriteľ i Pán všetkého chcel byť jedným zo smrteľníkov, bolo to z milosrdnej náklonnosti, a nie z nedostatku moci.

A tak ten, ktorý v božskej prirodzenosti stvoril človeka, v prirodzenosti sluhu

---

uchránení od ťažkých hriechov, potrebujeme byť ospravodlivení od denných previnení („baptismus igitur abluit quidem peccata omnia, prorsus omnia factorum, dictorum, cogitatorum, siue originalia siue addita siue quae ignoranter siue quae scienter admissa sunt; sed non aufert infirmitatem, cui regeneratus resistit, quando bonum agonem luctatur, consentit autem, quando sicut homo in aliquo delicto praeoccupatur“ (*c. ep. Pel.* 3,4, *CSEL* 60, s. 490). *Infirmitas* nie je zlo, ktoré musíme znášať, ale zlo, proti ktorému musíme bojovať, pretože zahŕňa v sebe odklon od Boha. Dôvodom, prečo *infirmitas* ostáva, je, aby človek bojoval, pokorne si vyprosujúc Božiu pomoc. Ľudský život je z tohto dôvodu charakterizovaný asketicko-mravným úsilím, podstatne spojeným s neustálymi modlitbami o Božiu pomoc.

90 Porov. Flp 2,7: „Ale zriekol sa seba samého, vzal si prirodzenosť sluhu, stal sa podobný ľuďom a podľa vonkajšieho zjavu bol pokladaný za človeka.“

homo; tenet enim sine defectu proprietatem suam utraque natura et sicut formam servi dei forma non adimit, ita formam dei servi forma non minuit.

Nam quia gloriabatur diabolus hominem sua fraude deceptum divinis caruisse muneribus et inmortalitatis dote nudatum duram mortis subisse sententiam seque in malis suis quoddam de praevaricatoris consortio invenisse solatium, deum quoque iustitiae exigente ratione erga hominem, quem tanto honore condiderat, propriam mutasse sententiam, opus fuit secreti dispensatione consilii, ut incommutabilis deus, cuius voluntas non potest sua benignitate privari, primam erga nos pietatis suae dispensationem sacramento occultiore conpleret et homo diabolicae

sa človekom stal. Každá z oboch prirodzeností si bez porušenia uchováva to, čo je jej vlastné, forma služobníka tak nie je potlačená formou Boha, rovnako ako forma Boha nie je zmenšená formou služobníka.

Pretože sa diabol vychvaľoval tým, že svojím klamlivým podvodom pripravil človeka o Božie dary a zbavil ho nesmrteľnosti, človek musel podstúpiť tvrdý rozsudok smrti, a pretože zvodca tak našiel akúsi potechu, keď vo svojom nešťastí našiel v človekovi druha, a keď Boh pod tlakom spravodlivosti zmenil svoj postoj k človekovi, ktorého pôvodne vyzdvihol k takej veľkej dôstojnosti, bolo potrebné, aby vo svojich neprebádateľných rozhodnutiach nezmeniteľný Boh, ktorého vôľa sa nemôže vzdialiť od jeho dobrotivosti, dokončil pôvodný zámer dobrotivosti voči

iniquitatis versutia actus in culpam contra dei propositum non periret.

nám prostredníctvom ešte tajomnejšieho a skrytejšieho zásahu, aby tak človek, ktorého diabolská neprávosť priviedla k previneniu, nezahynul, čo by bolo proti Božiemu zámeru.

Kapitola 4

Ingreditur ergo haec mundi infima filius dei de caelesti sede descendens et a paterna gloria non recedens novo ordine, nova nativitate generatus, novo ordine, quia invisibilis in suis visibilis est factus in nostris, inconprehensibilis voluit conprehendi, ante tempora manens esse coepit ex tempore, universitatis dominus servilem formam obumbrata maiestatis suae inmensitate suscepit, inpassibilis deus non dedignatus est homo esse passibilis et inmortalis mortis legibus subiacere; nova autem nativitate

Boží Syn teda vstupuje na tento biedny svet: zostupuje z nebeského trónu, no Otcovej slávy sa nevzdáva; je splodený novým spôsobom, novým narodením. Novým spôsobom: lebo on, neviditeľný v tom, čo je jeho, stal sa viditeľným v tom, čo je naše; nepochopiteľný chcel sa dať pochopiť; jestvujúci prv, ako bol čas, začína žiť v čase; Pán vesmíru skryl svoju nesmiernu velebu a vzal si prirodzenosť sluhu; Boh, ktorý nemôže trpieť, nezdráhal sa byť človekom podrobeným utrpeniu nesmrteľný sa dal podrobiť

generatus, quia inviolata virginitas concupiscentiam nescivit, carnis materiam ministravit.

Adsumpta est de matre domini natura, non culpa, nec in domino Iesu Christo ex utero virginis genito, quia nativitas est mirabilis, ideo nostri est natura dissimilis. Qui enim verus est deus, idem verus est homo. Et nullum est in hac unitate mendacium, dum in invicem sunt et t humilitas hominis et altitudo deitatis. Sicut enim deus non mutatur miseratione, ita homo non consumitur dignitate.

Agit enim utraque forma cum alterius communione quod proprium est, verbo scilicet operante quod verbi est, et carne exequente quod carnis est. Unum horum coruscat miraculis,

zákonu smrti. Ide o nové narodenie, pretože panenstvo neporušené nezriadenou žiadostivosťou poskytovalo Božiemu Synovi matériu tela.

Z Pánovej Matky je vzatá prirodzenosť, nie vina, a tak sa ľudská prirodzenosť Ježiša Krista, ktorý sa obdivuhodne narodil z panenského lona, neodlišuje od našej ľudskej prirodzenosti. Je pravým Bohom i pravým človekom a niet nijakého klamu v tomto vzájomnom zjednotení nízkosti človeka a vznešenosti božstva. Ako teda Boh nepodlieha zmene, keď sa zmilúva, tak zase človek nie je pohltený božskou dôstojnosťou.

Každá z oboch foriem koná v spoločenstve s druhou to, čo je jej vlastné, Slovo koná to, čo prináleží Slovu, a telo napĺňa to, čo prináleží telu. Jedno prežaruje vo vlastných zázra-

aliud subcumbit iniuriis. Et sicut verbum ab aequalitate paternae gloriae non recedit, ita caro naturam nostri generis non relinquit; unus enim idemque est, quod saepe dicendum est, vere dei filius et vere hominis filius, deus per id quod *in principio erat verbum et verbum erat apud deum et deus erat verbum*[91], homo per id quod *verbum caro factum est et habitavit in nobis*[92]; deus per id *quod omnia per ipsum facta sunt et sine ipso factum est nibi*[93], homo per id *quod factus est ex muliere, factus sub lege*[94].

koch, druhé sa vystavuje potupám. A ako Slovo neodstúpilo z rovnosti slávy s Otcom, tak ani telo neustúpilo z prirodzenosti nášho rodu. Jeden a ten istý je totiž, čo je potrebné často opakovať, pravý Boží Syn a pravý Syn človeka. Bohom je preto, lebo: „Na počiatku bolo Slovo, a to Slovo bolo u Boha a to Slovo bolo Boh.“ Človekom je preto, lebo: „Slovo sa telom stalo a prebývalo medzi nami.“ Bohom je preto, lebo: „Všetko povstalo skrze neho a bez neho nepovstalo nič z toho, čo je.“ Človekom je preto, „lebo sa narodil zo ženy a pretože sa narodil pod zákonom“.

---

91 Jn 1,1.

92 Jn 1,14.

93 Jn 1,3: „Všetko povstalo skrze neho a bez neho nepovstalo nič z toho, čo povstalo.“

94 Gal 4,4b: „...narodeného zo ženy, narodeného pod zákonom.“

Nativitas carnis manifestatio est humanae naturae, partus virginis divinae est virtutis indicium; infantia parvuli ostenditur humilitate cunarum, magnitudo altissimi declaratur vocibus angelorum. Similis est rudimentis hominum quem Herodes impie molitur occidere, sed dominus est omnium quem magi gaudent suppliciter adorare. Iam cum ad praecursoris sui Iohannis baptismum venit, ne lateret quod carnis velamine divinitas tegeretur, vox patris de caelo intonans dixit: *hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene conplacui*[95].

Narodenie tela je prejavom ľudskej prirodzenosti, pôrod Panny ukazuje na Božiu moc. Detstvo dieťaťa sa ukazuje v skromnosti jaslí, veľkosť Najvyššieho hlásajú svojimi hlasmi anjeli. Tomu, ktorý sa svojím narodením podobá ľuďom a ktorého sa Herodes usiloval bezbožne zabiť, sa radostne a pokorne klaňajú mudrci ako pánovi všetkého stvoreného. Už vtedy, keď prišiel ku svojmu predchodcovi Jánovi kvôli krstu, zaznel z neba Otcov hlas „toto je môj milovaný Syn, v ktorom som našiel zaľúbenie“, aby takýmto spôsobom nezostalo skryté, že pod závojom tela sa skrýva božstvo.

---

[95] Mt 3,17: „Toto je môj milovaný Syn, v ktorom mám zaľúbenie.“ Citovaný verš bol používaný predovšetkým v dielach namierených proti ariánom, aby sa zdôraznilo pravé božstvo Ježiša Krista (napr. AUGUSTÍN: *c. s. Arrian.* 11, *CCL* 87A, s. 227 ; *c. s. Arrian.* 32, *CCL* 87A, s. 250).

Quem itaque sicut hominem diabolica temptat astutia, eidem sicut deo angelica famulantur officia. Esurire[96] sitire lassescere atque dormire evidenter humanum est, sed quinque panibus quinque milia hominum satiare[97] et largiri Samaritanae aquam vivam, cuius haustus bibenti praestet ne ultra iam sitiat[98], supra dorsum maris plantis non desidentibus ambulare[99] et elationes fluctuum increpata tempestate consternere[100] sine ambiguitate divinum est. Sicut ergo, ut multa praeteream, non eiusdem naturae est flere miserationis affectu amicum mortuum[101] et eundem

Tomu, ktorého pokúša prefíkanosť diabla ako človeka, slúžia anjeli ako Bohu. Zakúšať hlad a smäd, byť unavený a spať je očividne ľudské, avšak nasýtiť päťtisíc ľudí piatimi chlebmi, poskytnúť Samaritánke živú vodu, z ktorej keď sa napije, už nepotrebuje ďalšiu vodu na utíšenie smädu, kráčať po hladine mora bez toho, že by sa mu nohy ponorili, utíšiť rozbúrené vlny a zvládnuť divokú búrku, to všetko je bezpochyby božské. Ak opomenieme viaceré veci, tak neprislúcha obom prirodzenostiam súcitne oplakávať zosnulého priateľa a toho istého priateľa, ktorý ležal štyri dni v hrobe, čistým nariadením hlasu ho znovu

96 Porov. Mt 4,1-11.
97 Porov. Mt 14,17-21.
98 Porov. Jn 4,14.
99 Porov. Mt 14,25.
100 Porov. Lk 8,24.
101 Porov. Jn 11,35.

remoto quadriduanae aggere sepulturae ad vocis imperium excitare redivivum[102] aut ligno pendere et in noctem luce conversa omnia elementa tremefacere aut clavis transfixum esse[103] et paradisi portas fidei latronis aperire[104], ita non eiusdem naturae est dicere *ego et pater unum sumus*[105] et dicere *pater maior me est*[106].

prebudiť k životu. Rovnako neprináleží obom prirodzenostiam visieť na kríži a premeniť svetlo dňa na nočnú temnotu a otriasť celou zemou, alebo byť priklincovaný klincami a otvoriť brány raja pred vierou zločinca. Podobne neprináleží obom prirodzenostiam hovoriť: „Ja a Otec sme jedno“a povedať: „Otec je väčší ako ja“.

Quamvis enim in domino Iesu Christo dei et hominis una persona sit, aliud tamen est unde in utroque communis est contumelia,

Hoci v našom Pánovi Ježišovi Kristovi sú Boh a človek jednou jedinou osobou, rozdiel spočíva v tom, odkiaľ pochádza pre obe

---

102 Porov. Jn 11,39-43.

103 Porov. Mt 27,45-51.

104 Porov. Lk 23,43.

105 Jn 10,30. V tomto prípade ide o ustálené rozlišovanie medzi dvoma prirodzenosťami, ktoré poznáme z patristiky. Porov. AUGUSTÍN: *Io. eu. tr.* 99,1, *CCL* 36, s. 582: „Propter quam personam unam ex duabus substantiis diuina humanaque constantem, aliquando secundum id quod deus est loquitur, ut est illud quod ait: ego et pater unum sumus; aliquando secundum id quod homo est, sicuti est illud: quoniam pater maior me est.“

106 Jn 14,28.

aliud unde communis est gloria. De nostro enim illi est minor patre humanitas,[107] de patre illi est aequalis cum patre divinitas.

spoločná pohana a odkiaľ pochádza pre obe spoločná sláva. Z nás má ľudskosť podriadenú Otcovi, z Otca má božskosť totožnú s jeho božstvom.

Kapitola 5

Propter hanc ergo unitatem personae in utraque natura intellegendam et filius hominis legitur descendisse de caelo, cum filius dei carnem de ea virgine de qua est natus, adsumpserit, et rursum filius dei crucifixus dicitur ac sepultus, cum haec non in divinitate ipsa qua unigenitus consempiternus et consubstantialis est patri, sed in naturae humanae sit infirmitate perpessus.

Tak teda práve pre túto jednotu osoby v oboch prirodzenostiach, ktorú je potrebné uznávať, sa číta, že Syn človeka zostúpil z neba, keď Syn Boží prijal telo z Panny, z ktorej sa narodil. Ďalej sa potom hovorí, že Boží Syn bol ukrižovaný a pochovaný, to však vytrpel nie vo svojom božstve, v ktorom je Jednorodeným súvečným a spolupodstatným s Otcom, ale v ľudskej prirodzenosti.

---

[107] K latinským patristickým koreňom chápania „ľudskosti“ u Ježiša Krista pozri u sv. Augustína: AGAESSE, P.: L'humanité du Christ d'apres saint Augustin. In: *Dictionnaire de Spiritualité*, 7. Paris : Beauchesne, 1969, s. 1049–1053.

Unde unigenitum filium dei crucifixum et sepultum omnes etiam in symbolo[108] confitemur secundum illud apostoli *si enim cognovissent, numquam dominum maiestatis crucifixissent*[109]. Cum autem ipse dominus noster atque salvator fidem discipulorum suis interrogationibus erudiret: *quem me*, inquit, *dicunt homines esse filium hominis*? cumque illi diversas aliorum opiniones retexuissent, *vos*, ait, *quem me dicitis esse*?[110] me utique,

Preto my všetci vyznávame v Kréde, že jednorodený Boží Syn bol ukrižovaný a pochovaný v súlade s výrokom apoštola: „Keby ju boli poznali, neboli by ukrižovali Pána slávy.“ A sám náš Pán a Spasiteľ, keď kladením otázok vzdelával vieru učeníkov, povedal: „Za koho pokladajú ľudia Syna človeka?“ A potom, keď mu povedali o rôznych mienkach ostatných ľudí, povedal: „A za koho ma pokladáte vy?“ O mne teda, ktorý som Synom človeka

---

108 Grécke slovo *symbolon* znamenalo pôvodne hlinenú tabuľku, ktorá sa rozlomila na dve časti a slúžila ako spoznávacie znamenie – obe rozlomené časti museli do seba zapadnúť. Neskôr tento pojem prevzala kresťanská latinčina (*symbolum*) ako označenie pre vyznanie viery alebo krédo. Vyznanie viery sa zvyčajne používalo v krstnej príprave. *Symbolum* alebo krédo sa odovzdávalo katechumenom v rámci obradu *traditio symboli* niekoľko týždňov pred krstom, aby sa ho naučili naspamäť, a o niekoľko dní ho v inom liturgickom obrade (*redditio symboli*) recitovali pred biskupom.

109 1 Kor 2,8: „Veď keby ju boli poznali, nikdy by neboli ukrižovali Pána slávy.“

110 Mt 16,13-15.

qui sum filius hominis et quem in forma servi atque in veritate carnis aspicitis, quem esse me dicitis?

Ubi beatus Petrus divinitus inspiratus et confessione sua omnibus gentibus profuturus: *tu es*, inquit, *Christus filius dei vivi*[111], nec inmerito beatus est pronuntiatus a domino et a principali petra[112] soliditatem et virtutis traxit et nominis qui per revelationem patris eundem et dei filium est confessus et Christum, quia unum horum sine alio receptum non proderat ad salutem

a ktorého vidíte vo forme služobníka a v skutočnosti tela, čo hovoríte?

Vtedy blahoslavený Peter, božsky inšpirovaný a určený k tomu, aby svojím vyznaním bol na prospech všetkým národom, povedal: „Ty si Mesiáš, Syn živého Boha.“ Istotne nie neprávom vyhlásil Pán za blahoslaveného toho, ktorý od prvotného kameňa získal pevnosť a silu mena a ktorý skrze Otcovo zjavenie vyznal, že ten istý je Božím Synom a zároveň Kristom. Veď jedno bez druhého ne-

111 Mt 16,16: „Ty si Mesiáš, Syn živého Boha.“

112 Ide o latinskú slovnú hru, ktorá prekladom do slovenčiny stráca svoj význam. Ide v nej o porovnanie dvoch slov: *Peter* ako osobné meno a *petra* ako skala. Východiskom patristickej exegézy je 1 Kor 10,4, ktorý predstavuje Krista ako duchovnú skalu. Porov. AUGUSTÍN: s. 76,1-2, *Eulog.*, 1991, s. 57: „...ut Petrus appellaretur, a Domino impositum est: et hoc in ea figura, ut significaret ecclesiam. Quia enim Christus petra, Petrus populus christianus. Petra enim principale nomen est. Ideo Petrus a petra, non petra a Petro ... ut Petrus aedificaretur super petram, non petra super Petrum.”

et aequalis erat periculi dominum Iesum Christum aut deum tantummodo sine homine aut sine deo solum hominem credidisse.

Post resurrectionem vero domini, quae utique veri corporis fuit, quia non alter est resuscitatus quam qui fuerat crucifixus et mortuus, quid aliud quadraginta dierum mora gestum est quam ut fidei nostrae integritas ab omni caligine mundaretur? Conloquens enim cum discipulis suis et cohabitans atque convescens[113] et pertractari se diligenti curiosoque contactu ab eis quos dubietas perstringebat, admittens ideo et clausis ad discipulos ianuis introibat et flatu suo dabat spiritum sanctum[114] et donato intellegentiae lumine sanctarum scriptura-

môže prospievať našej spáse. Rovnako nebezpečné by totiž bolo veriť, že Ježiš Kristus je alebo iba Bohom a nie človekom, alebo iba človekom a nie Bohom.

Veď čo iné po vzkriesení – ktoré sa iste týkalo jeho pravého tela, pretože vstal ten, ktorý bol ukrižovaný a ktorý zomrel – konal Pán počas štyridsatich dní, než že očisťoval našu vieru od všetkej zakalenosti? Keď hovoril so svojimi učeníkmi, žil a jedol s nimi, dovoľoval, aby sa ho viackrát skúmavo dotýkali tí, ktorí boli otrasení pochybnosťami. Vstúpil k učeníkom cez zatvorené dvere, svojím dychom im udelil Ducha Svätého, daroval im tiež svetlo porozumenia a odhaľoval im to, čo bolo skryté vo svätých Písmach. Opätovne ukazoval ranu

[113] Porov. Sk 1,3-4

[114] Porov. Jn 20,19-22

rum occulta pandebat[115] et rursus idem vulnus lateris, fixuras clavorum et omnia recentissimae passionis signa monstrabat[116] dicens: *videte manus meas et pedes quia ego sum; palpate et videte quia spiritus carnem et ossa non habet sicut me videtis habere*[117], ut agnosceretur in eo proprietas divinae humanaeque naturae individua permanere et ita sciremus verbum non hoc esse quod carnem, ut unum dei filium et verbum confiteremur et carnem.

vo svojom boku, otvory po klincoch a známky nedávneho utrpenia a hovoril: „Pozrite sa na moje ruky a nohy: veď som to ja! Dotknite sa ma a presvedčte sa. Duch predsa nemá mäso a kosti, ako to vidíte na mne.“ Toto všetko preto, aby sa mohlo spoznať, že v ňom vlastnosti božskej a ľudskej prirodzenosti neoddelene pretrvávali a aby sme vedeli, že slovo nie je tým istým, čo telo, a vyznávali, že jediný Boží Syn je slovo aj telo.

Quo fidei sacramento Eutyches iste nimium aestimandus est vacuus, qui naturam nostram in unigenito dei nec per humilitatem mortalitatis nec per gloriam

Je potrebné povedať, že pre Eutycha je toto tajomstvo viery niečím celkom zbytočným, veď neuznal v jednorodenom Božom Synovi našu prirodzenosť ani pre poní-

[115] Porov. Lk 24,45-46

[116] Porov. Jn 20,27

[117] Lk 24,39: „Pozrite na moje ruky a nohy, že som to ja! Dotknite sa ma a presvedčte sa! Veď duch nemá mäso a kosti – a vidíte, že ja mám.“

resurrectionis agnovit nec sententiam beati apostoli et evangelistae Iohannis expavit dicentis *omnis spiritus qui confitetur Iesum Christum in carne venisse, ex deo est et omnis spiritus qui solvit Iesum, ex deo non est, et hic est antichristus*[118]. Quid autem est solvere Iesum nisi humanam ab eo separare naturam et sacramentum per quod unum salvati sumus, inpudentissimis vacuare figmentis? Caligans vero circa naturam corporis Christi, necesse est ut etiam in passione eius eadem obcaecatione desipiat.

Nam si crucem domini non putat falsam et susceptum pro mundi salute supplicium verum fuisse non dubitat, cuius credit mortem, agnoscat et carnem. Nec ženie smrteľnosti, ani pre slávu vzkriesenia. Nenahnal mu strach ani výrok apoštola a evanjelistu Jána, ktorý tvrdí: „Každý duch, ktorý vyznáva, že Kristus prišiel v tele, je z Boha a každý duch, ktorý Ježiša rozdeľuje, nie je z Boha a je to antikrist." Čo iné znamená „rozdeľovať Ježiša" než oddeľovať od neho ľudskú prirodzenosť a nečistými klamstvami znehodnocovať tajomstvo, vďaka ktorému sme spasení? Zatemňovanie pravdy o Kristovej telesnej prirodzenosti vedie nevyhnutne k hlúposti rovnakej slepoty vzhľadom na jeho utrpenie.

Ak teda nepokladá za klam kríž Pána a nepochybuje, že išlo o skutočné umučenie prijaté na spásu sveta, nech teda uzná rovnako telo toho, v ktorého smrť ve-

[118] 1 Jn 4,2-3 „Každý duch, ktorý vyznáva, že Ježiš Kristus prišiel v tele, je z Boha. Duch, ktorý nevyznáva Ježiša, nie je z Boha. To je duch antikrista."

diffiteatur nostri corporis hominem quem cognoscit fuisse passibilem, quoniam negatio verae carnis negatio est etiam corporeae passionis. Si ergo Christianam suscipit fidem et a praedicatione evangelii suum non avertit auditum, videat quae natura transfixa clavis pependerit in crucis ligno et aperto per militis lanceam latere crucifixi intellegat unde sanguis et aqua fluxerit[119], ut ecclesia dei et lavacro rigaretur et poculo.

Audiat beatum Petrum apostolum praedicantem quod sanctificatio spiritus per aspersionem fiat sanguinis Christi[120], nec transitorie legat eiusdem apostoli verba dicentis; *scientes quod non corruptibilibus argento et auro redem-*

rí. Nech nepopiera, že mal naše ľudské telo ten, ktorého utrpenie pozná, pretože popieranie pravého tela znamená tiež popretie telesného utrpenia. Ak teda prijíma kresťanskú vieru a neodvracia svoj sluch od kázania evanjelia, nech vidí, ktorá prirodzenosť visí prepichnutá klincami na dreve kríža, a pred bokom Ukrižovaného, ktorý bol prebodnutý vojakovou kopijou, nech pochopí, odkiaľ vyšla krv a voda, aby sa tak Božia Cirkev obmytím zvlažila a napájala.

Nech počúva kázanie blahoslaveného apoštola Petra, že k posväteniu ducha prichádza skrze skropenie Kristovou krvou. Nech pozorne číta slová toho istého apoštola, ktorý vraví: „Viete predsa, že ste z prázdnoty svojho

[119] Porov. Jn 19,34

[120] Porov. 1 Pt 1,2

pti estis de vana vestra conversatione paternae traditionis, sed pretioso sanguine quasi agni incontaminati et inmaculati Iesu Christi[121]. Beati quoque Iohannis apostoli testimonio non resistat dicentis: *et sanguis Iesu filii dei emundat nos ab omni peccato*[122] et iterum: *haec est victoria quae vincit mundum, fides nostra. Quis est qui vincit mundum nisi qui credit quoniam Iesus est filius dei? Hic est qui venit per aquam et sanguinem Iesus Christus, non in aqua solum, sed in aqua et sanguine, et spiritus est qui testificatur, quoniam spiritus est veritas, quia tres sunt qui testimonium dant,* spôsobu života, tak ako ste ho prijali od otcov, neboli vykúpení pominuteľnými vecami, striebrom a zlatom, ale prevzácnou krvou neporušeného a nepoškvrneného baránka, Krista." Nech rovnako neodporuje svedectvu blahoslaveného apoštola Jána, ktorý vraví: „A to víťazstvo, ktoré premohlo svet, je naša viera. Kto iný premáha svet, ak nie ten, kto verí, že Ježiš je Syn Boží? To je ten, ktorý prešiel skrze vodu a krv: Ježiš Kristus. Nie iba skrze vodu, ale skrze vodu a krv; a Duch o tom vydáva svedectvo, pretože Duch je pravda. Traja sú teda, ktorí vydávajú svedectvo – Duch, voda a krv – a títo traja sú zajedno. Hovorí sa totiž o Duchu

[121] 1 Pt 1,18-19: „Veď viete, že zo svojho márneho spôsobu života, zdedeného po otcoch, boli ste vykúpení nie porušiteľným striebrom alebo zlatom, ale drahou krvou Krista, bezúhonného a nepoškvrneného Baránka."

[122] 1 Jn 1,7: „...a krv Ježiša, jeho Syna, nás očisťuje od každého hriechu."

spiritus et aqua et sanguis, et tres unum sunt[123], spiritus utique sanctificationis et sanguis redemptionis et aqua baptismatis, quae tria unum sunt et individua manent nihilque eorum a sui conexione seiungitur, quia catholica ecclesia hac fide vivit, hac proficit, ut nec sine vera divinitate humanitas nec sine vera credatur humanitate divinitas.

posvätenia, o krvi vykúpenia a o vode krstu, pretože tieto tri sú jedno, a predsa ostávajú odlíšené, hoci sa nikdy vzájomne neodlučujú. Preto katolícka cirkev žije z viery a rastie vo viere, podľa ktorej sa nevyznáva ani Kristova ľudskosť bez pravej božskosti, ani jeho božskosť bez pravej ľudskosti.

Kapitola 6

Cum autem ad interlocutionem examinis vestri Eutyches responderit dicens: confiteor ex duabus naturis fuisse dominum nostrum ante adunationem, post vero adunationem unam

Keď ste vypočúvali a posudzovali Eutycha, odpovedal: „Vyznávam, že z dvoch prirodzeností bol náš Pán pred ich zjednotením, po zjednotení však vyznávam iba jednu prirodzenosť.“

[123] 1 Jn 5,4-8: „A tým víťazstvom, ktoré premohlo svet, je naša viera. Veď kto iný premáha svet, ak nie ten, kto verí, že Ježiš je Boží Syn? On je ten, ktorý prišiel skrze vodu a krv, Ježiš Kristus. Nielen skrze vodu, ale skrze vodu a krv. A Duch to dosvedčuje, pretože Duch je pravda. Lebo traja sú, čo svedčia: Duch, voda a krv; a títo traja sú zajedno.“

naturam confiteor, miror tam absurdam tamque perversam professionem nulla iudicantium increpatione reprehensam et sermonem nimis insipientem ita omissum quasi nihil quod offenderet esset auditum, cum tam impie duarum naturarum ante incarnationem unigenitus dei filius fuisse dicatur quam nefarie postquam verbum caro factum est, natura in eo singularis asseritur.

Divím sa tomu, že tak absurdné a zvrátené vyznanie viery nevyvolalo v sudcoch hnev a zavrhnutie a že ste taký nezmyselný výrok obišli, ako keby neurážal sluch, keď sa tak bezbožne hovorí o tom, že jednorodený Boží Syn mal pred vtelením dve prirodzenosti a že po tom, čo sa Slovo stalo telom, je v ňom iba jedna prirodzenosť.

Quod ne Eutyches ideo vel recte vel tolerabiliter aestimet dictum, quia nulla vestra est sententia confutatum, dilectionis tuae diligentiam commonemus, frater karissime[124] (*sic!*), ut si per inspiratio-

Aby teda Eutyches neveril, že jeho tvrdenie je pravdivé alebo aspoň tolerovateľné len z toho dôvodu, že ste ho neodsúdili, povzbudzujeme tvoju starostlivú lásku, drahý brat, aby bol – ak sa vďaka vnuknutiu

[124] V samotnom texte nachádzame dvakrát „karissime“, zatiaľ čo klasická latinčina používala „carissime“. V manuskriptoch z karolínskeho obdobia je „c“ často písané ako „k“. Je to pravdepodobne z toho dôvodu, že „c“ sa pred niektorými spoluhláskami vyslovovalo „č“, ale pred „a“ sa vyslovovalo ako „k“, teda carissime = karissime, a nie čarisime. Editor textu teda rešpektoval manuskript.

nem misericordiae dei ad satisfactionem causa perducitur, inprudentia hominis inperiti etiam ab hac sensus sui peste purgetur. Qui quidem, sicut gestorum ordo patefecit, bene coeperat a sua persuasione discedere, cum vestra sententia coartatus profiteretur se dicere quod ante non dixerat, et ei fidei adquiescere cuius prius fuisset alienus; sed cum anathematizando impio dogmati noluisset praebere consensum, intellexit eum fraternitas vestra in sua manere perfidia dignumque esse qui iudicium condemnationis exciperet. De quo si fideliter atque utiliter dolet et quam recte mota sit episcopalis auctoritas, vel sero cognoscit vel si ad satisfactionis plenitudinem omnia quae ab eo male sunt sensa, viva voce et praesenti subscriptione damnaverit, non erit repre-

Božieho milosrdenstva celá záležitosť vyrieši uspokojivo – tento neopatrný a nevzdelaný človek očistený od zhubnej nákazy svojho zmýšľania. Zo zápisu pojednávania je jasné, že začal správne od svojho presvedčenia ustupovať, keď pod tlakom vašich vyhlásení tvrdil, že pripúšťa, čo skôr predtým nepripúšťal, a že sa primkol k viere, ktorej sa predtým odcudzil. Ale keď nechcel potvrdiť odsúdenie bezbožnej náuky, tak vaše bratstvo pochopilo, že chce zotrvať vo svojej vierolomnosti a že zasluhuje zavrhujúce odsúdenie. Ak to však bude úprimne a účinne ľutovať a ak uzná, hoci neskôr, že biskupská autorita konala správne, a keď kvôli plnej náprave nahlas zavrhne všetky svoje nezmyselné názory a vlastnou rukou podpíše tento list, potom nebude trestuhodné nijaké

hensibilis erga correctum quantacumque miseratio, quia dominus noster verus et bonus pastor qui animam suam posuit pro ovibus suis et qui venit animas hominum salvare, non perdere, imitatores nos suae vult esse pietatis, ut peccantes quidem iustitia coerceat, conversos autem misericordia non repellat. Tunc enim demum fructuosissime fides vera defenditur, quando etiam a sectatoribus suis opinio falsa damnatur.

Ad omnem vero causam pie ac fideliter exequendam fratres nostros Iulium episcopum et Renatum presbyterum tituli sancti Clementis, sed et filium meum Hilarum diaconum vice nostra direximus, quibus Dulcitium notarium nostrum, cuius nobis fides est probata, sociavimus, confidentes affuturum divinitatis auxilium ut is qui

zmilovanie voči tomu, ktorý sa napravil. Veď náš Pán – dobrý pastier, ktorý položil vlastný život za svoje ovce a ktorý prišiel preto, aby zachránil ľudské duše, nie preto, aby ich zatratil – si praje, aby sme napodobňovali jeho miernosť. Spravodlivosť nech zasiahne tých, ktorí hrešia, ale milosrdenstvo nech neodháňa tých, ktorí sa obrátili. Práve vtedy je viera uchránená najplodnejšie, keď dokonca aj rozkolníci zavrhujú vlastné bludné názory.

Aby sa celá záležitosť uzavrela pokojne a dôsledne, poslali sme ako svojich zástupcov našich bratov, biskupa Julia a presbytera Renata od svätého Klementa, rovnako tak nášho syna Hilária, diakona, spolu s nimi tiež Dulcitia, nášho notára, za ktorého spoľahlivosť sa môžeme zaručiť. Dúfame v Božiu pomoc, aby ten, ktorý zablú-

erraverat, damnata sensus sui pravitate salvetur. Deus te incolumem custodiat, frater karissime (*sic!*).

dil, zavrhol vlastné bludné názory, a tak sa spasil. Boh ťa uchovaj v zdraví, drahý brat!